

רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי (6/98), (1/01), (11/02), (11/04), (9/07)

מבוא

1. האמור בהוראה זו, יחול על רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי וזאת בנוסף לאמור בחוק החברות, התשנ"ט - 1999 ובחוק רואי חשבון, התשט"ו - 1955 ובתקנות שהותקנו על-פיו.
2. רואה החשבון המבקר יהיה בלתי תלוי בתאגיד הבנקאי המבוקר. לענין זה, "בלתי תלוי" - כמשמעותו בתקנות רואי חשבון (ניגוד עניינים ופגיעה באי תלות כתוצאה מעיסוק אחר) (הוראת שעה), התשס"ג-2003, בהוראות המפקח על הבנקים בדבר ניגוד עניינים ופגיעה באי תלות כתוצאה מעיסוק אחר של רואי חשבון של תאגידים בנקאיים (ראה נספח א) ובהחלטת רשות ניירות ערך לפי סעיף 9ב לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968, שפורסמה באוגוסט 1992. (ראה נספח ב).

הופעה בפני הדירקטוריון

3. רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי יהיה זכאי, לפי בקשתו, להופיע בפני הדירקטוריון או בפני ועדת הביקורת בכל עניין שהוא בתחום תפקידו.

החלפת רואה החשבון המבקר (11/02) (9/07)

4. אחת לשלוש שנים לפחות, או בעת סיום תקופת מינויו של רואה החשבון המבקר, על-פי המאוחר שבהם, תקיים ועדת הביקורת דיון על אפשרות החלפת רואה החשבון המבקר של התאגיד הבנקאי.

א.4 (א) רואה החשבון המבקר :

- (1) ימנה שותף אחראי על הביקורת בכל תאגיד בנקאי.
- (2) ימנה שותף אחראי על הסקירה השנתית של הביקורת בכל תאגיד בנקאי.
- (ב) שותף אחראי על הביקורת ושותף אחראי על סקירת הביקורת (להלן: "השותפים האחראיים") לא ימלאו תפקידים אלה במשך תקופה העולה על 5 שנים עוקבות. בתום תקופה זו השותפים האחראיים יוחלפו על ידי שותפים אחראיים אחרים. השותפים האחראיים שהוחלפו יוכלו לחזור להיות שותף אחראי על הביקורת בתאגיד הבנקאי המבוקר או שותף אחראי על סקירה שנתית מתועדת של הביקורת בתאגיד הבנקאי המבוקר רק לאחר תום תקופה של 5 שנים עוקבות לפחות מיום החלפתם.
- (ג) בנסיבות חריגות ישקול המפקח בקשה מפורטת לסטייה מהאמור בסעיף זה, לתקופה שתיקבע על ידו.

לענין סעיף זה,

"שותף אחראי על הביקורת" – השותף האחראי לניהול הביקורת ואשר חותם על חוות הדעת של רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי.

"שותף אחראי על סקירת הביקורת" – שותף שאינו קשור לביקורת בתאגיד הבנקאי הספציפי, אשר יבצע סקירה שנתית מתועדת של הביקורת על מנת לבחון אם נדרש לחזק

את מנגנוני הבקרה שנועדו להבטחת האובייקטיביות ואי התלות של הביקורת, בין השאר, על ידי החלפה של צוות הביקורת של התאגיד הבנקאי, לרבות השותף האחראי על הביקורת.

העברת מידע לרואה החשבון המבקר

5. (א) המנהל הכללי יעביר לרואה החשבון המבקר באופן שוטף כל דוח ביקורת הנוגע לעניינים שבתחום טיפולו של רואה החשבון המבקר והמופנה אל התאגיד הבנקאי מאת המפקח על הבנקים, וכן את ההערות והתשובות לדוח והתכתבויות חוזרות הנובעות מהן. כמו כן יועבר לרואה החשבון המבקר לפי דרישתו, דוח ביקורת של המפקח על הבנקים.
- (ב) המנהל הכללי יעביר לרואה החשבון המבקר באופן שוטף כל דוח ביקורת שנעשה על ידי המבקר הפנימי ואשר נוגע לעניינים שבתחום טיפולו של רואה החשבון המבקר.

דיווח רואה החשבון המבקר

6. (א) חובה על רואה החשבון המבקר לדווח לדירקטוריון באמצעות יו"ר הדירקטוריון ולמנהל הכללי על כל פעולות התאגיד הבנקאי שהגיעו לידיעתו והנראות לו כפעולות שיש בהן חריגה מהותית מנהלים תקינים או המנוגדות לחוק או שיש בהן פגיעה מהותית בזכויותיהם של הנושים, ציבור הלקוחות או של בעלי מניות של התאגיד הבנקאי.
- (ב) רואה החשבון המבקר יעביר למפקח על הבנקים באמצעות יו"ר הדירקטוריון דוחות ביקורת שערך והנוגעים לתאגיד הבנקאי, אשר יש בהם, לדעת רואה החשבון המבקר, עניין למפקח על הבנקים.
- (ג) הגיע רואה החשבון המבקר למסקנה, כי קיימים ספקות בדבר המשך קיומו של התאגיד הבנקאי כעסק חי בעתיד הנראה לעין, ידווח על כך מיידית ליו"ר הדירקטוריון ולמפקח על הבנקים בצירוף נימוקים מפורטים למסקנתו.

נספח א

הוראות בדבר ניגוד עניינים ופגיעה באי תלות כתוצאה מעיסוק אחר

של רואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי

הגדרות

1. בהוראות אלה –
"ביקורת" -
 כמשמעותה בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג – 1973 ;
- "בן משפחה"** -
 צאצא, בן-זוג, אח, אחות, הורה, ובן-זוגו של כל אחד מאלה ;
- "החזקה" ו-"שליטה"** -
 כמשמעותן בחוק ניירות ערך, התשכ"ה - 1968 (להלן – חוק ניירות ערך) ;
- "נושא משרה", "נייר ערך"** -
 כמשמעותם בחוק החברות, התשנ"ט – 1999 ;
- "לקוח"** -
 המבוקר ומי ששולט במבוקר ; נערכו למבוקר דוחות מאוחדים כמשמעותם בכללי חשבונאות מקובלים – גם כל חברה מאוחדת וחברה כלולה מהותית. לעניין זה, **"חברה כלולה מהותית"** – חברה שהשקעת המבוקר בה היא לפחות 5% מסך הנכסים של המבוקר ושחלק המבוקר ברווח (הפסד) נקי מפעולות רגילות שלה עולה על 5% מהרווח (או הפסד) הנקי מפעולות רגילות של המבוקר ;
- "מבוקר"** -
 תאגיד בנקאי או תאגיד עזר, שרואה חשבון מבקר מבצע ביקורת על הדוחות הכספיים שלו ;
- "משרד רואי חשבון"** –
 רואה חשבון מבקר וכן רואי החשבון המועסקים על ידו או על ידי תאגיד רואי החשבון שבו הוא שותף או חבר ;
- "עיסוק אחר"** –
 לרבות באמצעות תאגיד שבשליטתו של רואה חשבון מבקר ; לעניין זה, **"שליטה"** - לרבות חזקה כי מי שמחזיק 25% מאמצעי השליטה בתאגיד ובידו היכולת למנוע קבלת החלטות עסקיות בתאגיד - שולט בתאגיד ;
- "קרוב"** -
 בן משפחה שמקום מגוריו עם האדם, מי שפרנסתו על אותו אדם, מי שפרנסת אותו אדם עליו וכן

תאגיד בשליטת כל אחד מהם או נאמן לטובת כל אחד מהם ;

רואה חשבון שמונה לערוך ביקורת במבוקר מסויים, לרבות רואי החשבון השותפים, החברים או בעלי המניות בתאגיד רואי חשבון שבו הוא מועסק, שותף, חבר או בעל מניה וכן מי שעוסק בביקורת המבוקר מטעמו ;

"רואה חשבון מבקר" -

רואה חשבון מבקר העוסק בפועל בביקורת המבוקר ;

"רואה חשבון מטפל" -

כמשמעותם בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 ;

"תאגיד בנקאי" ו"תאגיד עזר" -

חברת רואי חשבון או שותפות רואי חשבון ;

"תאגיד רואי חשבון" -

התקופה השוטפת שלגביה נערכת הביקורת, לרבות פרק הזמן עד למועד שבו ניתנת חוות דעת רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים לתקופה השוטפת.

"תקופת הביקורת" -

נסיבות של ניגוד עניינים אפשרי או פגיעה באי תלות

2. (א) חזקה שרואה חשבון מבקר נמצא בניגוד עניינים או שנפגעה אי תלותו במבוקר, אם במסגרת ביקורת שהוא עורך, הוא נדרש :

(1) לבקר עסק או עסקה שיש לו עניין אישי בהם, או חוות דעת או הערכת שווי שנתן במסגרת עיסוק אחר ; ואולם לא יראו חזקה כאמור בחוות דעת כלכלית שנתן רואה חשבון לפני תחילת תקופת הביקורת שלגביה קיבל מינוי לרואה חשבון מבקר של המבוקר.

(2) לתפקד כחלק מהנהלה או כעובד של המבוקר ;

(3) לשמש כמייצג משפטי של המבוקר, למעט ייצוג בפני רשויות המס ;

"A ... auditor, to be independent, should not act as an advocate of its audit client (as it would if it provided legal and expert services to an audit client in judicial or regulatory proceedings)."

(4) לשמש כמקדם של הנפקת מניות או של אינטרסים פיננסיים אחרים של המבוקר ;

(ב) נוסף על האמור בתת הסעיף הקודם, חזקה כי פעולה של רואה חשבון מבקר, במסגרת עיסוקו האחר, היא פעולה בניגוד עניינים או שנפגעה אי תלותו במבוקר אם התקיים אחד מאלה :

(1) הוא קיבל מהלקוח, בגין תקופת הביקורת, שכר, התחייבות לשכר או הטבה אחרת, המותנים בתוצאות טיפולו ;

(2) הוא התנה את עיסוקו בביקורת בהעסקתו בעיסוק אחר ;

(3) הוא או קרובו קיימו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות תאגיד שבשליטתם, קשר כלכלי עם הלקוח, במהלך תקופת הביקורת או בשנה שקדמה לה; לעניין זה, "קשר כלכלי" עם הלקוח - לרבות קשרי ספק-לקוח, קשרי נותן שירות - מקבל שירות, תיווך מסחרי, השכרת נכסים, שותפות בעסקים, עסקאות משותפות, שותפות בנכסים וכיוצא באלה; ואולם, לא יראו כקשר כלכלי קבלת שכר מהלקוח;

(4) הוא או קרובו קיבלו הלוואה מהלקוח, למעט הלוואה מהסוגים הבאים שקיבלו רואה חשבון מבקר או קרובו, פרט לרואה חשבון מטפל או קרובו, מתאגיד בנקאי בתנאי שוק ובמהלך עסקיו הרגיל של הלקוח, תוך קיום כל ההליכים, התנאים והדרישות הרגילים בתאגיד הבנקאי בעת מתן הלוואות:

(א) הלוואה לרכישת רכב המובטחת על ידי הרכב -

"Automobile loans and leases collateralized by the automobile";

(ב) הלוואה מובטחת במלואה על ידי ערך המזומן מויתור על פוליסת ביטוח -

"Loans fully collateralized by cash surrender value of an insurance policy";

(ג) הלוואה מובטחת במלואה על ידי פקדון במזומן באותו תאגיד בנקאי;

(ד) הלוואה לדיור המובטחת על ידי מקום מגורים עיקרי של הלווה, בתנאי שההלוואה ניתנה ללווה בטרם היותו רואה חשבון מבקר של הלקוח;

(ה) הלוואה לרואה חשבון מבקר או קרובו, פרט לרואה חשבון מטפל או קרובו, על ידי לקוח שהנו חברת כרטיסי אשראי, בתנאי שוק ובמהלך עסקיו הרגיל של הלקוח, תוך קיום כל ההליכים, התנאים והדרישות הרגילים בחברה בעת מתן הלוואות, ובתנאי שבמועד החיוב יתרתה המופחתת של ההלוואה לא תעלה על 25,000 ש"ח. למרות האמור לעיל, לא יראו כקשר כלכלי חיוב שוטף בכרטיס אשראי.

"Any aggregate outstanding credit card balance owed to a lender that is an audit client that is not reduced to \$10,000 or less on a current basis taking into consideration the payment due date and any available grace period."

לעניין סעיף קטן זה, "רואה חשבון מבקר" - למעט מי שפועל במדינה אחרת דרך קבע.

(5) הוא או קרובו הפקידו פקדון אצל הלקוח, למעט פקדון שמקיים אחד מהתנאים הבאים:

(א) פקדון של יחידי רואה חשבון מבקר בתאגיד בנקאי, אם סכום הפקדון

אינו עולה על 250,000 ש"ח.

- (ב) פקדון של תאגיד רואי חשבון בתאגיד בנקאי, בתנאי שהסבירות להתרחשות קשיים פיננסיים בתאגיד הבנקאי הנה קלושה (remote); לעניין סעיף קטן זה, "רואה חשבון מבקר" – למעט מי שפועל במדינה אחרת דרך קבע.
- (6) הוא או קרובו נתנו הלוואה או ערבות ללקוח. לעניין סעיף קטן זה, "לקוח" – לרבות חברה כלולה, נושא משרה באחת החברות או בעל עניין במבוקר, כמשמעותם בחוק ניירות ערך.
- (7) הוא או קרובו מחזיקים בניירות ערך של הלקוח בשיעור כלשהו; לעניין סעיף קטן זה, "לקוח" – לרבות חברה כלולה, כמשמעותה בחוק ניירות ערך; "רואה חשבון מבקר" – למעט מי שפועל מחוץ לישראל דרך קבע.
- (8) בן משפחתו שאינו קרובו מחזיק בניירות ערך בשיעור של 5% ומעלה בלקוח; לעניין סעיף קטן זה, "רואה חשבון מבקר" – למעט מי שפועל מחוץ לישראל דרך קבע.
- (9) רואה החשבון המבקר או מי שהיה מעורב בדרך כלשהי בדיונים הנוגעים לביקורת המבוקר, לרבות דיונים בין השותפים במשרד רואי החשבון, הוא עובד או מועסק או היה עובד של אותו לקוח או מועסק באופן אחר על ידי הלקוח, והתקיימו יחסי עובד מעביד בין הלקוח לבין רואה החשבון האמור, במהלך תקופת הביקורת או בשנה שקדמה לה;
- לעניין סעיף קטן זה, "לקוח" – לרבות נושא משרה במבוקר או בעל עניין במבוקר, כמשמעותם בחוק ניירות ערך.
- (10) אדם ממשרד רואי החשבון השתתף או משתתף בפועל, במהלך תקופת הביקורת, בקבלת החלטות ניהוליות בעבור הלקוח.

עיסוקים אחרים

3. מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף 2, חזקה שרואה חשבון מבקר מצוי בניגוד עניינים או שנפגעה אי תלותו במבוקר, אם הוא עסק או עוסק במהלך תקופת הביקורת או בשנה שקדמה לה, בעיסוק אחר כמפורט להלן:
- (1) עריכת דין כמשמעותה בחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א - 1961, עבור הלקוח, למעט פעולות שנוהג לעשותן רואה חשבון;
- (2) אדם ממשרד רואי החשבון משמש מפרק, כונס נכסים, מנהל עזבון או נאמן של הלקוח, של חברה שיש לה קשרים עסקיים מהותיים עם המבוקר או של החזקותיו של בעל עניין במבוקר, למעט נאמנות שבה מבצע הנאמן הוראות של מס הכנסה לעניין נכסי הנאמנות ללא קבלת החלטות ניהוליות;
- לעניין סעיף קטן זה, "בעל עניין" – כמשמעותו בחוק ניירות ערך.
- (3) מתן חוות דעת על דו"ח כספי של הלקוח, כאשר הדו"ח כולל פרטים המבוססים על חוות דעת של מי ממשרד רואי החשבון באחד או יותר מאלה:

- (א) הערכת שווי ערכם הכלכלי של נכסים, לרבות שמאות רכב ושמאות מקרקעין ;
- (ב) הערכת שווי ערכן הכלכלי של התחייבויות ;
- (ג) קיומן של זכויות בנכסים או קיומן של התחייבויות ;
- (ד) הערכת מצבם בפועל של נכסים ;
- (ה) הכנת תכנית עסקית המשפיעה על חיי העסק ;
- (ו) fairness opinions or contribution in kind reports ;
- למעט אם סביר לקבוע שהתוצאות של שירותים אלה לא יהיו כפופות לנוהלי ביקורת במהלך הביקורת של דוחות כספיים של המבוקר.
- (4) הערכת שווי של המבוקר זולת אם לא נערכה עבור המבוקר, ומתקיימים בה כל אלה במצטבר :
- (א) היא נערכה לפני תחילת תקופת הביקורת ;
- (ב) היא נערכה עבור מי שלא היה בעל השליטה במבוקר, בעת עריכתה ;
- (5) עיסוק כמבקר פנימי של הלקוח או מטעם המבקר הפנימי, במסגרת תפקידו כמבקר פנימי של הלקוח ; מיקור חוץ (outsourcing) של שירותי ביקורת פנימית הקשורים לבקורות החשבונאיות הפנימיות, מערכת פיננסית או דוחות כספיים של המבוקר, למעט אם סביר לקבוע שהתוצאות של שירותים אלה לא יהיו כפופות לנוהלי ביקורת במהלך הביקורת של דוחות כספיים של המבוקר ;
- (6) כהונה של אדם ממשדד רואי החשבון בנושא משרה בתאגיד שהוא לקוח ; וכן כהונה של קרובו או בן משפחתו של רואה החשבון המבקר, אלא אם כן רואה החשבון המבקר לא ידע על כך ; לעניין זה, יראו את רואה החשבון כיודע אף אם חשד ונמנע מלברר ;
- (7) עיסוק, באופן שוטף, עבור המבוקר, כיועץ השקעות או עיסוק עבורו כמנהל תיקי השקעות ; לעניין זה, "יועץ השקעות", "מנהל תיקי השקעות" כמשמעותם בחוק הסדרת העיסוק ביועץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה – 1995 ; מתן שירותי בנקאות השקעות למבוקר, עיסוק כברוקר-דילר, מקדם או חתם עבור המבוקר, קבלת החלטות השקעה בשמו של המבוקר, או קיום סמכות שיקול דעת לגבי ההשקעות של המבוקר, ביצוע עסקאות מכירה או רכישה של השקעות של המבוקר, או שמירה על נכסי המבוקר, כמו החזקה זמנית של ניירות ערך שנרכשו על ידי המבוקר ;
- (8) עיסוק בהנהלת חשבונות או שירותים אחרים הקשורים לרישומים חשבונאיים או לדוחות כספיים של המבוקר. כל שירות, למעט אם סביר לקבוע שהתוצאות של שירותים אלה לא יהיו כפופות לנוהלי הביקורת במהלך הביקורת של דוחות כספיים של המבוקר, לרבות :
- (א) תחזוקה או הכנה של רישומים חשבונאיים של המבוקר ;
- (ב) הכנת דיווחים כספיים של המבוקר שמוגשים למפקח על הבנקים או שמשמשים בסיס לדיווחים אלה ;

- (ג) הכנה או יצירה של מידע, המהווה בסיס לדוחות הכספיים של המבוקר ;
- (9) עיצוב ויישום של מערכות מידע ממוחשבות הקשורות לדיווח פיננסי של המבוקר. כל שירות, למעט אם סביר לקבוע שהתוצאות של שירותים אלה לא יהיו כפופות לנוהלי הביקורת במהלך הביקורת של דוחות כספיים של המבוקר, לרבות :
- (א) באופן ישיר או עקיף תפעול או פיקוח על התפעול של מערכות מידע של המבוקר, או ניהול רשת מקומית של המבוקר ;
- (ב) עיצוב או יישום חומרה או מערכות תוכנה, שאוספות נתונים, עליהם מבוססים הדוחות הכספיים של המבוקר או מפיקות מידע שהוא מהותי לדוחות הכספיים של המבוקר או למערכות אחרות של מידע חשבונאי של המבוקר בכללותן ;
- (10) מתן שירותים אקטואריים למבוקר. כל שירותי הייעוץ עם אוריינטציה אקטוארית, הדורשים קביעה של סכומים הנרשמים בדוחות כספיים ודיווחים אחרים של המבוקר, למעט סיוע למבוקר בהבנה של שיטות, מודלים, הנחות ותשומות ששימשו בחישוב סכום מסויים. כל זה, למעט אם סביר לקבוע שהתוצאות של שירותים אלה לא יהיו כפופות לנוהלי הביקורת במהלך הביקורת של דוחות כספיים של המבוקר ;
- (11) תפקידי ניהול. פעולה זמנית או קבועה בתפקיד של דירקטור, מנהל או עובד של המבוקר או קבלת החלטות פיקוח או השתתפות שוטפת בפיקוח על פעולות המבוקר ;
- (12) ניהול משאבי אנוש עבור המבוקר, לרבות :
- (א) חיפוש מועמדים לתפקידי הנהלה או למשרת דירקטור ;
- (ב) מעורבות במבחנים פסיכולוגיים או מבחני הערכה אחרים ;
- (ג) בדיקה של ממליצים על מועמדים לתפקידים ניהוליים ;
- (ד) ניהול משא ומתן בשמו של המבוקר בנושאים הקשורים לתנאי העסקה של עובדים ;
- (ה) המלצה או יעוץ לגבי התקשרות עם מועמד ספציפי לתפקיד ספציפי. רואה החשבון המבקר רשאי, על פי בקשת התאגיד הבנקאי המבוקר לראיין מועמדים ולייעץ למבוקר לגבי התאמתו של המועמד למשרה של חשבונאות פיננסית, ניהול או בקרה ;
- (13) מתן שירותי מומחה למבוקר שאינם קשורים לביקורת. מתן חוות דעת מומחה או שירותי מומחה אחרים למבוקר או למייצג משפטי של המבוקר, במטרה לייצג (advocating) את ענייני המבוקר בהליך משפטי, רגולטורי או מינהלי, למעט ייצוג המבוקר בפני רשויות מס. אי תלות רואה החשבון המבקר לא תפגע אם, בהליך משפטי, רגולטורי או מינהלי, הוא נדרש להציג עובדות, לרבות עדות, לגבי עבודתו

כרואה חשבון המבקר, או להסביר עמדותיו או מסקנותיו שנתקבלו במהלך מתן שירותים למבוקר ;

(14) מתן שירות ביקורת מבלי לקבל שכר ההולם את השירות.

(15) כל עיסוק אחר שיוגדר על ידי המפקח על הבנקים.

נסיבות המצריכות גילוי

4. רואה חשבון מבקר יודיע לתאגיד הבנקאי המבוקר את סכום הכנסותיו מעיסוקים אחרים עבור הלקוח, אם הן עולות על 10% מסכום הכנסותיו מאותו לקוח על בסיס מאוחד. הוראת סעיף זה לא תחול על חברה בת של קבוצה בנקאית.

התנהגות שאינה הולמת

5. פעולה של רואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי בניגוד להוראות אלה, היא התנהגות שאינה הולמת את אי התלות הנדרשת בעבודה המקצועית של רואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי.

שמירת הוראות

6. הוראות אלה, בהתייחס לרואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי, באות להוסיף על כל דין והוראות שניתנו או שנקבעו לפיו, לרבות תקנות רואי חשבון (ניגוד עניינים ופגיעה באי תלות כתוצאה מעיסוק אחר)(הוראת שעה), התשס"ג – 2003 והחלטת רשות ניירות ערך מאוגוסט 1992 בדבר אי תלות המבקר, והנחיותיה לפי החלטה זו.

סקירת דוחות ביניים

7. האמור בהוראות אלה לעניין עריכת ביקורת יחול גם על סקירת דוחות ביניים בידי רואה החשבון המבקר.

8. סעיף ריק.

תחולה ותוקף

9. הוראות אלה יחולו על ביקורת לגבי תקופות הביקורת שתחילתן ביום כז' בטבת התשס"ג (1 בינואר 2003) ואילך.

החלטה מראש (preruling)

10. כדי להימנע ממצב בו יודע למבוקר רק עם הגשת הדוחות הכספיים שלו, כי בשל העדר אי תלות של רואה חשבון מבקר אין הם בגדר דוחות מבוקרים כדין, מוכן המפקח על הבנקים ליתן החלטה מראש בדבר עמידתו של רואה חשבון מבקר בדרישת אי התלות. החלטה כאמור תינתן על פי פניה לפיקוח על הבנקים, שבה תובאנה כל העובדות הנוגעות לעניין.

הוראות מעבר (Grandfathering)

11. אי תלותו של רואה חשבון מבקר במבוקר לא תחשב כנפגעת במקרים הבאים :
- (1) רואה חשבון מבקר קיבל הלוואה או הפקיד פקדון בלקוח, שהנו תאגיד בנקאי, בתנאי שוק ובמהלך עסקיו הרגיל של הלקוח, והתקיימו כל התנאים הבאים :
- (א) הקשרים הכלכליים האלה אינם אסורים מכוח דין אחר ;
- (ב) חוזה העסקה נחתם לפני פרסום ההוראות או הקשר הכלכלי האמור נוצר בדרך של ירושה ;
- (ג) לא נערכו שינויים מהותיים בחוזה העסקה לאחר פרסום ההוראות או לאחר קבלת הירושה.
- (2) רואה חשבון מבקר עסק באחד מהעיסוקים האחרים הכלולים בסעיפים 3(3)(ו), 3(5), 3(7)-(14) בתקופת הביקורת הראשונה שבה חלות ההוראות או בשנה שקדמה לה, והתקיימו כל התנאים הבאים :
- (א) העיסוקים האלה אינם אסורים מכוח דין אחר ;
- (ב) חוזה העסקה נחתם לפני פרסום ההוראות ;
- (ג) לא נערכו שינויים מהותיים בחוזה העסקה לאחר פרסום ההוראות.
- (3) הוצאה מחדש של חוות דעת המבקרים לאחר שרואה חשבון המבקר חדל לשמש בתפקידו זה.

נספח ב

(סעיף 36(א))

החלטת רשות ניירות ערך, אוגוסט 1992אי תלות המבקר

להלן החלטה שקבלה רשות ניירות ערך ושהחליטה לפרסמה על פי סעיף 9ב לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

א. כללי

1. לאחרונה נדרשה רשות ניירות ערך למספר מקרים בהם התעוררה השאלה אם נשמרת אי התלות בעבודתם המקצועית של רואי חשבון, המבקרים דוחות כספיים של חברות שחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן - חוק ניירות ערך) חל עליהן.
2. (א) תקנה 9(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970, קובעת כי הדוחות הכספיים השנתיים הנכללים בדוח התקופתי, המוגש לרשות ולגורמים אחרים לפי סעיף 36 לחוק ניירות ערך, יהיו "מבוקרים כדין".
- (ב) תקנה 56(א) לתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף, מבנהו וצורתו), התשכ"ט - 1969, קובעת כי בתשקיף ייכללו דוחות כספיים שנתיים של המנפיק "מבוקרים כדין".
3. תקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973, קובעות הוראות בנושא הביקורת, לרבות בענין אי התלות הנדרשת מהמבקר. בתקנה 2(א) לתקנות אלה נאמר כי "רואה חשבון יהיה בלתי תלוי במבוקר, בין במישרין ובין בעקיפין, וישמור בעבודתו המקצועית על אי-תלות".
4. דא עקא שהמחוקק לא פירט, למעט ביחס למספר מצומצם של מקרים, מהי אי תלות. כך, בתקנה 2(ב) לתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973, נקבע, תוך ציון כי האמור באותה תקנת משנה בא להוסיף על תקנת משנה (א), כי לא יחוה רואה חשבון דעה על דוח כספי של מבוקר, אם רואה החשבון הוא פקידו של המבוקר, פקיד של חברה אם, של חברה בת או של חברה שלובה של המבוקר, או פקידו של בעל ענין במבוקר. וכך, בסעיף 219 לפקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג - 1983, נקבע, כי נושא משרה בחברה, שותפו של נושא משרה בחברה ציבורית או המועסק אצל נושא משרה בחברה ציבורית, לא יהיו כשירים להתמנות רואי חשבון.
- אמנם, לשכת רואי חשבון עסקה בנושא, ואף פרסמה בחודש יולי 1989 "הנחיות בדבר אי תלות של רואה חשבון" ואולם, הלשכה עצמה ציינה שהנחיות אלה הינן "הנחיות הבהרה ואינן מתיימרות להוות פירוש מחייב של חוק, תקנה, תקן או כלל כלשהם".
- בנסיבות אלה, ובמיוחד כאשר הרשות סבורה שחלק מההנחיות אותן פרסמה הלשכה אינן עונות על הנדרש, החליטה הרשות לקבוע ולפרסם את עמדתה בסוגיה

- זו ולהבהיר מהי אי התלות הנדרשת, לדעתה, מרואה חשבון המבקר דוחות כספיים של חברה שחוק ניירות ערך חל עליה, וזאת כדי שניתן יהיה ליישם בפועל את הדרישה לאי תלות של המבקרים את הדוחות הכספיים המוגשים לרשות.
5. לית מאן דפליג על חשיבותה של הביקורת כמכשיר ראשון במעלה להקניית אמינות למידע הפיננסי המובא לציבור באמצעות הדוחות הכספיים. אמינות זו היא אבן יסוד לפעילות תקינה של שוק ההון, ופגיעה בה מערערת את אמון הציבור בשוק זה ואת נכונתו להשקיע בו את כספו. אי התלות של המבקר היא תנאי שאין בלתו לכל אלה, ומאותו טעם לא די שתתקיים בפועל, אלא עליה גם להראות. במילים אחרות, מבקר צריך להיות לא רק בלתי תלוי בפועל אלא עליו גם להראות ככזה בעיני משקיף מן הצד.
6. לדעת הרשות, אי התלות הנדרשת מהמבקר אינה מתקיימת בכל מקרה בו לא נשמרות, בפועל או במראית, האוביקטיביות, העצמאות ויכולתו של רואה החשבון לערוך את הביקורת ללא משוא פנים או שלא לפי מיטב שקול הדעת.
7. רשות ניירות ערך, כרשות המוסמכת לה מוגשים הדוחות האמורים לעיל, מבהירה בזה, כי דוחות כספיים המבוקרים על ידי מבקר שלא מתקיימת בו אי תלות כנדרש על פי התקנות, אינם בגדר דוחות כספיים מבוקרים כדון, ולפיכך, לא תוכל לראות דוחות אלה כעונים על הנדרש בחוק ניירות ערך ובתקנות שהותקנו על פיו.

ב. מונחים

- בהחלטה זו תהיה משמעות המונחים הבאים כדלקמן:
- "ביקורת" - כמשמעותה בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973.
- "מבקר" - הפירמה העורכת את הביקורת במבוקר, כל שותף או חבר בה וכל אדם העוסק בפועל בביקורת המבוקר, וכן תאגיד בשליטת כל אחד מהם או נאמן לטובת כל אחד מהם.
- "מבוקר" - התאגיד שלגביו נערכת הביקורת.
- "פירמה" - רואה חשבון, שותפות של רואי חשבון, חברת רואי חשבון או כל התאגדות אחרת של רואי חשבון.
- "נושא משרה" - כמשמעותו בפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג - 1983, תאגיד בשליטתו או נאמן לטובתו.
- "החזקה" - כמשמעותה בחוק ניירות ערך, למעט בנאמנות עוורת.
- "קרובו של אדם" - מי שגר עם האדם, מי שפרנסתו על אותו אדם, מי שפרנסת אותו אדם עליו וכן תאגיד בשליטת כל אחד מהם או נאמן לטובת כל אחד מהם.

"בן משפחה" - בן זוג, בן, נכד, אח, הורה, הורה-הורה, בן זוגו של כל אחד מהם, הורה של בן הזוג, וכן תאגיד בשליטת כל אחד מהם או נאמן לטובת כל אחד מהם.

כל מונח אחר שאין לו הגדרה מיוחדת בהחלטה זו, יהיה כמשמעותו בחוק ניירות ערך.

ג. מצבים בהם אין מתקיימת אי התלות הנדרשת מהמבקר

מעצם טיבה, קיומה של אי התלות תלוי בנסיבות כל מקרה ומקרה, ומובן שלא ניתן לתאר ולהגדיר את כל המצבים האפשריים בהם אי התלות הנדרשת מהמבקר אינה מתקיימת. להלן תפורט שורת מצבים אופייניים בהם אי התלות אינה נשמרת. עם זאת, ברור שקיימים מצבים נוספים, שלא פורטו כאן, בהם אי התלות הנדרשת מן המבקר אינה נשמרת. קביעת הצדדים במצבי התלות המפורטים להלן נעשתה במכוון בצורה מצמצמת, זאת על מנת שלא לכלול בהם באופן גורף זיקות, שבמרבית המקרים לא תפגענה פגיעה ממשית באי התלות. עם זאת, ברור שגם בזיקות רחוקות יותר מהמפורט להלן, יהיו מקרים בהם אי התלות הנדרשת לא תתקיים. לדוגמא, אדם שהקשר המשפחתי שלו עם המבקר רחוק מאלו המפורטים בהחלטה זו, אבל יש לו קשרים עסקיים מהותיים ביותר עם המבוקר.

הרשות תחליט בכל מקרה שאינו נכלל במצבים המפורטים בהחלטה זו על פי נסיבותיו, בהתחשב בגודל הפירמה, גודל המבוקר, הקרבה אל המבקר או המבוקר, מהותיות הקשר וכדומה. כך גם במקרים הנדירים, אם יהיו, הנכללים אמנם במצבים המפורטים, אך אי התלות בהם, בפועל ובמראית, בעינה עומדת.

למען הסר ספק מודגש בזה, כי החלוקה והמיון לנושאים וסעיפים בפירוט שלהלן הינם לצורך הנוחות בלבד.

1. קשר כלכלי בין המבקר למבוקר

קשר כלכלי בין המבקר למבוקר עלול להביא למצב שבו יהיה למבקר ענין במצב עסקי המבוקר או בתוצאות פעולותיו. קשר כזה עלול להעמיד את המבקר גם במצב של ניגוד עניינים. כך או כך לא מתקיימת, אם בפועל ואם במראית, אי התלות הנדרשת מהמבקר.

להלן מספר מצבים כאלה:

1.1 1.1.1 המבקר או קרובו מחזיקים בניירות ערך של המבוקר, של חברה אם, חברה בת או חברה מסונפת שלו.
בפסקה זו, "המבקר" - לרבות עובד בכיר בו.

- 1.1.2 בן משפחתו של המבקר מחזיק בניירות ערך של המבוקר, של חברה אם או חברה בת שלו, וההחזקה מהותית למחזיק או שהיא מהותית במוחזק.
- 1.2 1.2.1 המבקר הינו עובד או נושא משרה במבוקר, בחברה אם שלו, בחברה בת שלו או אצל נושא משרה או בעל עניין במבוקר או שהינו שותפו של נושא משרה במבוקר.
- 1.2.2 קרובו של המבקר הינו נושא משרה במבוקר, בחברה אם או בחברה בת שלו.
- 1.2.3 קרובו של המבקר הינו עובד בכיר במבוקר, בחברה אם או בחברה בת שלו.
- 1.3 המבקר היה עובד או נושא משרה במבוקר, בחברה בת שלו שהוא המבקר שלה או בחברה מסונפת שלו שהוא המבקר שלה, וטרם חלפו שנתיים מיום שחדל להיות עובד או נושא משרה כאמור.
בסעיף קטן זה, "המבקר" - מי שעוסק בפועל בביקורת המבוקר.
- 1.4 1.4.1 למבקר או לקרובו קשר עסקי (קשרי ספק-לקוח, קשרי נותן שרותים-מקבל שרותים, השכרת נכסים, שותפות בעסקים, עסקאות משותפות, שותפות בנכסים וכדומה) עם המבוקר, חברה אם או חברה בת שלו, למעט כשהמדובר בעסקה שגרתית של קניית מוצר או שרות, בסכום לא מהותי, במהלך העסקים הרגיל, במחיר ובתנאים שהיו ניתנים ללקוח דומה.
- 1.4.2 למבקר או לקרובו קשר עסקי, המהותי לאחד מן הצדדים, עם בעל שליטה במבוקר, עם נושא משרה במבוקר או עם נושא משרה בחברה בת של המבוקר.
- 1.5 ביטוח אחריות מקצועית של המבקר אצל המבוקר, חברה אם, חברה בת של החברה האם או חברה בת של המבוקר.
- 1.6 1.6.1 מתן הלוואה או ערבות למבקר או לקרובו על ידי המבוקר, חברה בת שלו, נושא משרה באחד מהם, חברה אם של המבוקר, חברה מסונפת שלו או בעל ענין בו. הוראות פסקה זו לא יחולו על מי שאינו עוסק בפועל בביקורת המבוקר ועל קרובו, ובלבד שעיסוקו של נותן הלוואה או הערבות הוא בכך, וההלוואה או הערבות היתה ניתנת ללקוח דומה וניתנה

בתנאים דומים לאלה שהיו ניתנים ללקוח דומה, לרבות סכום ההלוואה, ריבית, עמלות, תקופת ההלוואה, סדרי תשלומים, בטחונות וכדומה.

1.6.2 מתן הלוואה או ערבות על ידי המבקר או קרובו למבוקר, לחברה אם, לחברה בת, לחברה מסונפת שלו, לנושא משרה באחד מהם או לבעל ענין במבוקר.

2. שכר טרחה עבור הביקורת

ההסדר שלפיו המבוקר הוא המשלם למבקר עבור הביקורת יוצר, מעצם טיבו, מצב של תלות. עם זאת, משום העדר אפשרות חלופית סבירה לתשלום שכר הטרחה, ניתן לקבל הסדר זה, ובלבד שהפגיעה באי התלות לא תהיה מעבר למינימום ההכרחי הנובע ממהות ההסדר.

להלן מספר מצבים שבהם אי התלות הנדרשת מהמבקר אינה מתקיימת:

- 2.1 תעריף שכר הטרחה לא נקבע מראש.
- 2.2 שכר הטרחה מותנה או שאינו בכסף.
- 2.3 תיגמול מעבר למה שנקבע מראש בהסדר שכר הטרחה, שלא תמורת הרחבת היקף הביקורת.
- 2.4 שכר הטרחה או חלק ממנו משולם על ידי אדם, זולת המבוקר, שעשוי להיות לו ענין בתוצאות הביקורת.
- 2.5 חוב שכר טרחה עבור ביקורת או שרות אחר, שהגיע מועד תשלומו והוא טרם נפרע.

3. היקף הכנסות

3.1 הכנסתו הכוללת של המבקר מן המבוקר או מקבוצה של מבוקרים הקשורים במבוקר עלתה, בשנת החשבון הקודמת, על 15% מהכנסות הפירמה בשנת החשבון האמורה.

בסעיף קטן זה "מבוקרים קשורים" - חברה אם של המבוקר, חברה בת שלו או חברה אחרת הנשלטת בידי מי שבידיו או בידי קרובו השליטה במבוקר, וכן נושאי משרה בהם.

סעיף קטן זה לא יחול על פירמה בשלוש השנים הראשונות מיום היווסדה, ובלבד שהיקף ההכנסות האמור לא יעלה על 25%, והכל כשאין המדובר בארגון מחדש של פירמות קיימות.

3.2 הכנסת המבקר בשנת החשבון הקודמת משכר טרחה עבור ביקורת המבוקר, היתה פחות ממחצית ההכנסה הכוללת של המבקר מאותו מבוקר בשנת החשבון האמורה.

בסעיף קטן זה, "ביקורת" - לרבות סקירת דוחות כספיים ביניים.

3.3 בחישוב הכנסת המבקר לענין סעיף זה, לא תובא בחשבון הכנסה הנובעת מטפול בתשקיף של המבוקר או הכנסה אחרת בעלת אופי מיוחד וחד פעמי.

4. שרותים נלווים

מתן שרותים נלווים על ידי המבקר למבוקר עשוי לגרום לכך שאי התלות הנדרשת מהמבקר לא תשמר, אם משום שתפתח תלות עסקית-כלכלית ואם משום שיווצר ניגוד ענינים בין השרותים הנלווים שנותן המבקר, לבין תפקידו כמבקר. להלן מספר מצבים כאלה :

4.1 מתן שרותים נלווים בידי המבקר למבוקר, אשר בפועל או במראית חורגים ממתן יעוץ ומהווים למעשה השתתפות בניהול ובקבלת החלטות של המבוקר.

4.2 מתן שרותים נלווים בנושאים אשר על פי טיבם עשויים להיות מבוקרים בידי המבקר (לדוגמא : ניהול החשבונות של המבוקר).

4.3 כהונת המבקר כמבקר פנים של המבוקר.

5. ניגוד ענינים אחר

ישנם מצבים נוספים שבהם קיים ניגוד ענינים בין תפקידו של רואה החשבון כמבקר לבין תפקידים, עיסוקים ופעולות אחרות שלו, וכתוצאה מכך אי התלות אינה מתקיימת.

להלן מספר מצבים כאלה :

5.1 5.1.1 המבקר או קרובו הינו כונס נכסים, מנהל ממונה, מנהל קדם מפרק זמני, מפרק, או בעל תפקיד אחר כיוצא באלה, של המבוקר, חברה אם או חברה בת שלו, או של חברה שיש לה קשרים עסקיים מהותיים עם המבוקר, או פועל מטעמו של מי מהם.

5.1.2 המבקר או קרובו הינו כונס נכסים, כונס נכסים זמני או נאמן על החזקותיו של בעל ענין במבוקר או פועל מטעמו של מי מהם.

5.2 המבקר או קרובו הינו מנהל עזבון של בעל ענין במבוקר או פועל מטעמו של מנהל העזבון.

- 5.3 בין המבקר או קרובו לבין המבוקר, חברה אם או חברה בת שלו, בעל שליטה בו או קרובו, קיימת תחרות עסקית מהותית.
- 5.4 בין המבקר או קרובו לבין המבוקר, חברה אם או חברה בת שלו או בעל שליטה בו, תלויים ועומדים הליכים משפטיים, לרבות בוררות.
- 5.5 המבקר או קרובו הוא בעל ענין במי שהינו חתם בהנפקה של המבוקר, של חברה אם או של חברה בת של המבוקר.
- 5.6 המבקר או קרובו הינו בעל שליטה בנאמן לניירות ערך של המבוקר, של חברה אם או של חברה בת של המבוקר.
- 5.7 קיים הסדר לשיפוי או לביטוח המבקר בידי המבוקר או מי מטעמו, בשל חיוב שמקורו באחריותו המקצועית של המבקר לעבודת הביקורת.

6. קרבת משפחה

- 6.1 המבקר הינו קרובו או בן משפחתו של נושא משרה במבוקר.
- 6.2 המבקר הינו קרובו או בן משפחתו של אדם השולט במישרין על נתונים או פעילויות העשויים להשפיע בצורה מהותית על הדוחות הכספיים של המבוקר.
בסעיף קטן זה, "המבקר" - מי שעוסק בפועל בביקורת המבוקר.

ד. הוראות נוספות

1. המועד בו נדרש קיומה של אי תלות

קיומה של אי תלות נדרש במשך כל התקופה המבוקרת ועד מועד מתן חוות הדעת של מבקר, למעט מועד מתן חוות דעת שניה על דוחות כספיים הכלולים בתשקיף המסתמכת על חוות דעת קודמת של אותו מבקר, אם במועד מתן חוות הדעת השניה הוא אינו מכהן עוד כמבקר.
לגבי התקופה המתייחסת לדוחות כספיים שנתיים הכלולים בתשקיף של חברה המנפיקה לראשונה, למעט אלה של שנת החשבון האחרונה הכלולים בתשקיף, תבחן הרשות את שאלת אי התלות בהתאם למהותיות הענין ובהתחשב בכך שהחברה היתה באותה תקופה חברה פרטית.

2. תחילה

2.1 החלטה זו תיושם:

(א) לגבי דוחות כספיים שנתיים הכלולים בדוח תקופתי שיוגש החל ביום

1 בינואר 1993.

(ב) לגבי דוחות כספיים שנתיים הכלולים בתשקיף - החל בדוחות כספיים השנתיים לשנת החשבון 1992.

2.2 על אף האמור בסעיף קטן 2.1 לעיל, ההוראה שבסעיף קטן 3.1 בפרק ג' תיושם לגבי דוחות כספיים שנתיים הכלולים בדוח תקופתי שיוגש החל ביום 1 בינואר 1994 ולגבי דוחות כספיים הכלולים בתשקיף - החל בדוחות הכספיים השנתיים לשנת החשבון 1993.

3. הוראות מעבר

3.1 במקרים בהם הקשרים או הזיקות הגורמים להעדר אי תלות נוצרו לפני פרסום החלטה זו, יהיו המועדים הנקובים בסעיף קטן 2.1 בפרק זה 1 בינואר 1994 ושנת החשבון 1993, בהתאמה.

3.2 במקרים של קשרים מן הסוגים הכלולים בסעיפים קטנים 1.2.3, 1.4, ו-1.6 בפרק ג', אשר נוצרו לפני פרסום החלטה זו ובמועד המתאים לאותו מקרה לפי סעיף קטן 3.1 לעיל, טרם הגיעו לסיומם על פי המועד המקורי שנקבע להם, תשקול הרשות, במקרים מיוחדים, להאריך את המועדים האמורים לתקופה נוספת שתקבע. החלטה בענין כאמור תינתן על פי פניה לרשות, שבה תובאנה כל העובדות הנוגעות לענין.

3.3 על אף האמור בסעיפים קטנים 3.1 ו-3.2 לעיל, אם תמצא הרשות שנסייבות העדר אי התלות במקרה מסויים מחייבות זאת, תחיל את המועדים האמורים בסעיף קטן 2.1 בפרק זה.

3.4 לגבי העדר אי תלות שנרפא לפני מועד פרסום החלטה זו או סמוך לאחריו, לא תובא בחשבון תקופת העדר אי התלות.

4. החלטה מראש (preruling)

כדי להמנע ממצב בו יוודע לחברה רק עם הגשת הדוחות הכספיים שלה, כי בשל העדר אי תלות של המבקר אין הם בגדר דוחות מבוקרים כדין, מוכנה הרשות ליתן החלטה מראש בדבר עמידתו של המבקר בדרישת אי התלות. החלטה כאמור תינתן על פי פניה לרשות, שבה תובאנה כל העובדות הנוגעות לענין.

* * *

עדכונים

חוזר 06 מס'	גרסה	פרטים	תאריך
1928	1	הוראה מקורית (הפרדה מהוראה 301)	21/6/98
2022	2	עדכון	10/1/01
2089	3	עדכון	12/11/02

15/11/04	עדכון	4	2144
25/9/07	עדכון	5	2212